

Sytuacja osób młodych na rynku pracy w województwie śląskim w latach 2011–2016

Bartosz Oziębłowski¹

Wprowadzenie

Rynek pracy przedstawia relację między popytem na pracę (a więc zapotrzebowaniem, jakie zgłasza pracodawca na jeden z czynników produkcji, jakim jest praca) a podażą pracy (czyli liczbą osób, które chcą podjąć pracę za określone wynagrodzenie). Rynek pracy ma ogromny wpływ na każdą osobę aktywną zawodowo. Oczywiście jest, że nie ma jednego rynku pracy. Jest ich tyle, ile występuje rodzajów prac czy zawodów. Stwierdza się, że rynek ten jest mechanizmem kształtującym wysokość płac i wywołuje przemieszczanie się pracowników między różnego rodzaju pracami [Kryńska 2000: 21]. Komponentami rynku pracy są zakłady pracy, stowarzyszenia, ludzie, którzy mogą występować jako pracownicy, pracodawcy lub pośrednicy pomiędzy pracodawcami a pracownikami. Głównymi składowymi tego rynku są: popyt na pracę, podaż zasobów pracy, jak i ściśle związane z nimi wynagrodzenie za wykonaną pracę. Najistotniejszym zadaniem rynku pracy jest dążenie do zachowania równowagi między popytem a podażą w dłuższym okresie. [Kwiatkowska 2007: 9] Punktem docelowym mechanizmu rynkowego jest możliwość zdobycia przez pracodawcę pracownika o odpowiednich kwalifikacjach. Rynek pracy odgrywa dwie podstawowe role w gospodarce. Daje szansę uzyskania dochodów osobom reprezentującym podaż pracy, a dla przedsiębiorców stanowi źródło podstawowego czynnika wytwórczego. Wynagrodzenie za pracę daje możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych [Kryńska 2000: 21]. Rynek to sposób nawiązywania kontaktów pomiędzy kupującymi, jak i sprzedającymi, który pozwala ujawnić, co chcą kupić bądź sprzedać oraz na jakich warunkach ustala się zasady transakcji (tj. cenę, miejsce, czas realizacji oraz ilość), które muszą zaakceptować obie strony.

Aby zidentyfikować rynek, niezbędne jest określenie jego funkcji, mechanizmu i rodzajów. Poprzez mechanizm rynkowy określa się wszelkiego rodzaju procesy dążące do efektu końcowego pod postacią zaspokajania potrzeb międzyludzkich. Mechanizm rynkowy określa przydatność zarówno dóbr, jak i usług finalnych. Ważnym elementem mechanizmu rynkowego jest również ogólna akceptacja spo-

---

¹ Mgr Bartosz Oziębłowski, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, Instytut Naukowy Finansów i Rachunkowości, Siemianowice Śląskie ul. Wojska Polskiego 6, oziembowski.bartosz@gmail.com, 662192637.

leczeństwa na cenę danego dobra lub usługi mierzona poprzez stosunek nakładu pracy do pieniądza [Churski ([http](#))].

Sposoby definiowania osób młodych

Zgodnie z ustawą z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoba młoda na rynku pracy to osoba w przedziale od 18. do 25. roku życia [Kocaj ([http](#))].

Młodość jako pojęcie jest bardzo trudne do ujednoczenia i ciężko jest wyznaczyć jego sztywne granice. Jako kategoria społeczna określana jest w ramach konkretnych instytucji społecznych, zwłaszcza szkoły. Uznając młodzież za społeczno-demograficzną grupę osobników, która pozostaje w fazie przejściowej między czasem dzieciństwa i dorastania a dorosłością, okazać się może, że do tej grupy należeć będą osoby nawet przed 30. rokiem życia, ze względu na „młodzieńczy” styl życia. Pojęcie młodości i jej znaczenie w społeczeństwie jest związane z rozwojem cywilizacyjnym, kulturą oraz procesem socjalizacji [Wawrzonek 2014: 306].

Młodość jako kategoria socjologiczna związana jest z odroczeniem obowiązków, które przypisywane są osobie dorosłej, takich jak odpowiedzialność za sytuację ekonomiczną i założenie rodziny [Hildebrandt-Wypych ([http](#))].

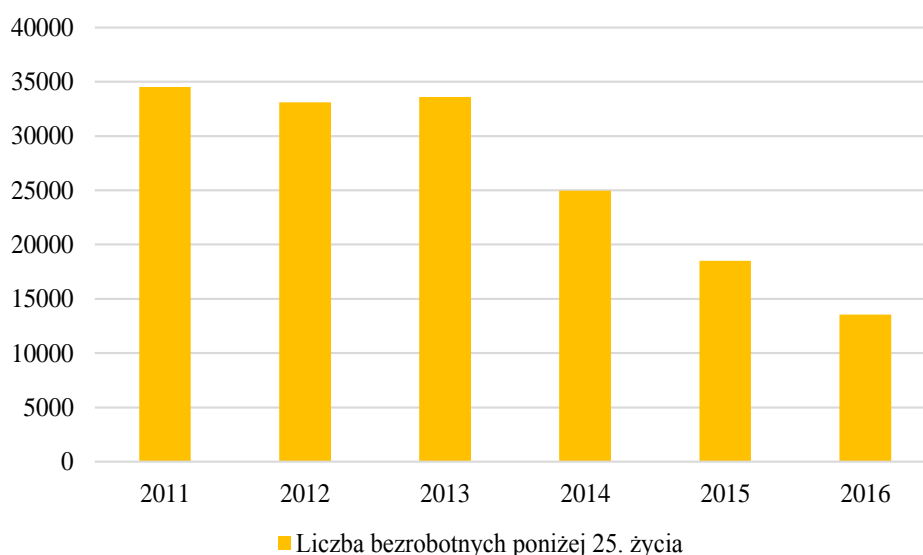
Wielkość i dynamika bezrobocia osób młodych w województwie śląskim w latach 2011–2016

Dostępne analizy gospodarcze i finansowe dotyczące obecnego rynku pracy pokazują, że młodzi ludzie nigdy nie mieli takich trudności w rozpoczęciu dorosłego życia, jak w obecnych czasach. Osoby, które dopiero wchodzi na rynek pracy mają ogromny problem ze znalezieniem stałego zatrudnienia. Rynek pracy oferuje przede wszystkim: bezpłatne staże, praktyki, pracę na umowę-zlecenie. Bezrobocie wśród osób młodych należy do tych problemów dla których trzeba opracować strategię ich zwalczania, ponieważ może wywołać negatywne skutki dla gospodarki poszczególnych państw oraz pogorszyć jakość życia społeczeństwa. Do osób bezrobotnych w wieku do 25 lat zalicza się osoby, które w dniu podjęcia pracy lub zastosowania wobec nich wszelkich instrumentów rynku pracy nie skończyły 25. roku życia. Rysunek 1 przedstawia liczbę osób bezrobotnych pośród osób młodych w latach 2011–2016.

Na koniec grudnia 2011 r. bez pracy na Śląsku było 34,5 tys. bezrobotnych poniżej 25. roku życia. Od 2010 do 2011 roku liczba najmłodszych bezrobotnych spadła o 1438 osób, tj. o 4,0%. Bezrobotna młodzież to 18,5% ogółu zarejestrowanych, w 2010 r. ten udział był nieco wyższy: 18,8%. Pośród zarejestrowanych bezrobotnych do 25. roku życia przeważały kobiety, które stanowiły 58,6% tej subpopulacji. Zanotowano spadek udziału mężczyzn w tej kategorii wiekowej bezrobotnych o 2 p.p. (31.12.2011 r. 41,4%). Najwyższe bezrobocie zarejestrowano w powiatach: rybnickim (28,3%), pszczyńskim

(27,9%), wodzisławskim (26,9%). Najniższe bezrobocie wśród osób młodych występowało w dużych miastach na prawach powiatu, tj.: w Częstochowie (11,2%), Bielsku-Białej (12,0%) oraz Dąbrowie Górniczej (13,1%) [*Rynek pracy...* (http)].

W 2012 r. liczba osób bezrobotnych do 25. roku życia zmniejszyła się o 1,4 tys. tzn. o 4% w porównaniu do 2011 r., bez pracy pozostawało 35,8 tys. najmłodszych bezrobotnych. Bezrobotna młodzież to 17,4% całej liczby osób bezrobotnych. W 2012 r. spośród bezrobotnych dominowały kobiety (stanowiły 55,8%). Najwyższe bezrobocie odnotowano w powiecie pszczyńskim (26,5%), rybnickim (26,1%), wodzisławskim (25,7%), zaś najniższe w takich miastach jak: Częstochowa (9,9%), Bielsko-Biała (12,4%) oraz Dąbrowa Górnicza (13,0%).

Rysunek 1. Struktura bezrobocia osób młodych poniżej 25. roku życia na przestrzeni lat 2011–2016

Źródło: [https://bdl.stat.gov.pl (dostęp: 08.10.2018 r.)].

Rok 2013 zakończył się z liczbą osób bezrobotnych do 25. roku życia na poziomie 33,6 tys. osób. W porównaniu do roku poprzedniego liczba osób młodych bezrobotnych zmniejszyła się o 2,2 tys., tzn. o 6,2%. Według stanu na dzień 31.12.2013 r. bezrobotna młodzież to 16,1% całej liczby osób zarejestrowanych. Kobiety stanowiły 54,5% ogółu. Najwyższe bezrobocie na Śląsku zanotowano w powiecie pszczyńskim (24,8%), wodzisławskim (24,5%), a także lublinieckim (23,9%). Najniższe bezrobocie osób młodych występowało w dużych miastach, takich jak: Częstochowa (8,0%), Bielsko-Biała (10,9%) i Dąbrowa Górnicza (11,8%).

Na koniec 2014 r. liczba osób bezrobotnych poniżej 25. roku życia wynosiła 24 959. W przeciągu roku bezrobocie zmniejszyło się o 8657 osób, czyli aż o ponad 1/4 w porównaniu do roku poprzedniego. Bezrobotne osoby poniżej 25. roku życia to 14,2% ogólnej liczby osób bezrobotnych w województwie śląskim. W 2014 r. kobiety stanowiły aż 55,7%, czyli 13 903 osoby. Najwyższe bezrobocie odnotowano w powiecie: wodzisławskim (22,1%), rybnickim (21,2%), pszczyń-

skim (21,1%) oraz lublinieckim (20,9%). Najniższe w Częstochowie (8,1%), Bielsku-Białej (8,6%), a także w Dąbrowie Górniczej (9,4%).

Rok 2015 był kolejny, w którym zanotowano spadek liczby osób bezrobotnych do 25. roku życia. W 2015 r. liczba tych osób wynosiła 18 494. Spadek bezrobocia w porównaniu do roku poprzedniego wyniósł 6465 osób, a więc o 14,2%. Bezrobotna młodzież to 12,5% ogółu zarejestrowanych. Kobiety stanowiły 58,3%.

Najwyższe bezrobocie występowało w powiatach: rybnickim (20,7%), wodzisławskim (19,6%), kłobuckim (19,2%) oraz lublinieckim (18,2%).

Najniższe bezrobocie występowało w Bielsko-Białej (6,8% tj. 301 osób), Częstochowie (7,1%) oraz w Tychach z bezrobociem osób młodych na poziomie 7,2%.

Na koniec 2016 r. odnotowano 13 558 zarejestrowanych bezrobotnych młodych osób. Bezrobocie zmniejszyło się o 4936 osób (26,7%) w porównaniu do roku 2015. Według stanu na ostatni dzień 2016 r. bezrobotna młodzież stanowi 11,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych osób w województwie śląskim. Kobiety stanowiły 61,7% bezrobotnych młodych osób. Największe bezrobocie odnotowano w powiecie: kłobuckim (18,8%), wodzisławskim (16,8%), lublinieckim (16,3%), rybnickim (15,5%), a także w Jastrzębiu-Zdrój (15,9%). Najmniejsze bezrobocie odnotowano w takich miastach jak: Bielsko-Biała (6,4%), Częstochowa (6,6%), Dąbrowa Górnicza (7,9%) i Tychy (8,0%).

Struktura bezrobocia osób młodych

Bezrobotni według płci

W Polsce kobiety mają dużo większe trudności ze znalezieniem pracy niż mężczyźni. Pomimo tego samego poziomu wykształcenia kobiety mają trudniejszy dostęp do pewnych zawodów, szkoleń oraz odpowiedniego wynagrodzenia. Problem ten narasta i prowadzi do marginalizacji kobiet na rynku pracy [Danecka 2005: 75]. Głównym powodem, który zmniejsza szanse zatrudnienia kobiet jest tradycyjne podejście do obowiązków rodzinnych, który powoduje, że dla pracodawcy kobiety nie są tak atrakcyjnymi pracownikami jak mężczyźni. Tabela 1 przedstawia bezrobocie osób według płci do 24. roku życia w latach 2011–2016.

Tabela 1. Bezrobotni według płci w latach 2011–2016

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2011	20 182	14 275
2012	19 989	15 858
2013	18 308	15 308
2014	13 903	11 056
2015	10 777	7 717
2016	8 360	5 198

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [https://bdl.stat.gov.pl (dostęp: 08.10.2018 r.)].

Liczba kobiet bezrobotnych zdolnych do pracy poniżej 25. roku życia na terenie województwa śląskiego w 2011 r. wynosiła 20 182, a mężczyzn 14 275. W 2012 r. liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się o 193 kobiety, zaś liczba bezrobotnych mężczyzn zwiększyła się o 1583 osoby. W 2013 r. liczba bezrobotnych młodych osób wynosiła 18 308 kobiet i 15 308 mężczyzn. W 2014 r. bezrobocie wśród kobiet zmniejszyło się o 4405 osób, a wśród mężczyzn o 4252 osoby. Kolejne lata obrazują dalszy spadek bezrobocia wśród obu płci. Bezrobocie wśród najmłodszych mężczyzn w latach 2014–2016 zmniejszyło się dwukrotnie, a porównując lata 2011–2016 zmniejszyło się prawie trzykrotnie.

Bezrobotni według stażu pracy

Staż pracy to suma okresów zatrudnienia, które odgrywają znaczącą rolę w uprawnieniach pracowniczych. To okres, w którym pracownik wykonuje pracę w oparciu o umowę o pracę, spółdzielczą umowę o pracę, powołanie bądź mianowanie [Kwinta-Odrzywołek ([http](http://))]. Do stażu pracy zalicza się nie tylko okresy faktycznego wykonywania pracy, lecz także okresy w których tej pracy nie wykonywał, natomiast wliczają się one w staż pracy [Staż pracy..., ([http](http://))].

Tabela 2. Bezrobotni według stażu pracy w latach 2011–2016

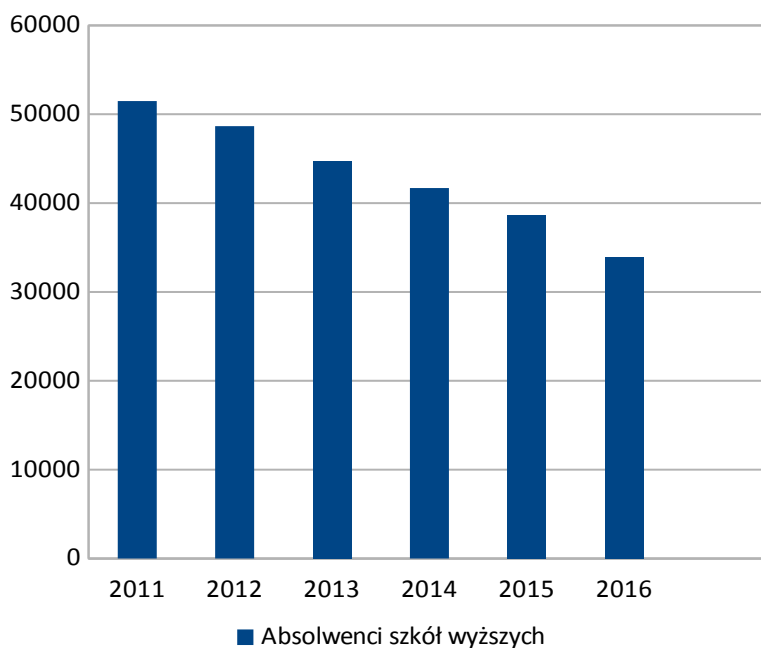
Rok	Bez stażu pracy	1 rok i mniej	1–5 lat
2011	34 485	31 811	39 072
2012	35 189	35 039	43 834
2013	34 426	36 244	42 672
2014	27 252	31 499	35 368
2015	21 236	27 955	29 928
2016	15 601	23 910	24 766

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [<https://bdl.stat.gov.pl> (dostęp: 08.10.2018 r.)].

W 2011 r. liczba osób bezrobotnych bez stażu pracy wynosiła 34 485 osób, o stażu pracy do roku 31 811, a w przedziale 1–5 lat bez pracy 39 072 osób. Kolejny rok przyniósł wzrost liczby osób bezrobotnych w każdym przedziale, tj. bez stażu pracy 35 189, rok i mniej 31 811 osób oraz 1–5 lat 43 834. W 2013 r. odnotowano 34 426 osób bezrobotnych bez stażu pracy, 36 244 osoby bez pracy o stażu pracy do roku, a także 42 672 osób o stażu pracy 1–5 lat. Rok 2015 przedstawia znaczny spadek bezrobocia osób we wszystkich przedziałach wiekowych. W 2016 r. w porównaniu do 2011 r. liczba osób bezrobotnych bez stażu pracy zmniejszyła się trzykrotnie do poziomu 15 601 osób. Liczba osób bezrobotnych o stażu pracy do roku wynosiła 19 534 osób, a w przedziale doświadczenia zawodowego 1–5 lat w porównaniu do 2011 r. bezrobocie zmniejszyło się dwukrotnie do poziomu 20 358 osób.

Absolwenci szkół wyższych

Uczelnie wyższe, których zadaniem jest spełnianie funkcji naukowej i dydaktycznej, kształcą osoby młode na potrzeby gospodarki, a więc ich absolwenci wchodzą na rynek pracy po ukończeniu studiów. Przeprowadzone badania pokazują, że wzrasta udział młodzieży, która po studiach nie potrafi znaleźć zatrudnienia. Pośród głównych trudności wskazuje się: nieprzygotowanie zawodowe, brak możliwości podjęcia pracy zgodnej z ukończonym kierunkiem studiów, bardzo niskie zarobki, brak możliwości awansu [Noga 2003: 124].

Rysunek 2. Bezrobocie wśród absolwentów szkół wyższych w latach 2011–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [<https://bdl.stat.gov.pl> (dostęp: 08.10.2018 r.)].

Bezrobocie wśród absolwentów szkół wyższych w 2011 r. wynosiło 51 479 osób. W kolejnym roku zmniejszyło się do poziomu 48 657 osób. W 2013 r. bezrobocie wśród absolwentów szkół wyższych zmniejszyło się o 3970 osób.

W 2014 r. bezrobocie wynosiło 41 683 osoby. W kolejnych latach bezrobocie zmniejszało się. Na podstawie rys. 2 można zauważyć tendencję malejącą w liczbie absolwentów poszukujących pracy.

Bezrobocie dotyka coraz większą liczbę ludzi młodych. Najczęściej są nimi absolwenci różnych szkół, którzy po jej ukończeniu wchodzą na rynek pracy, którego wcześniej nie znali. Obecny rynek pracy cechuje się ogromną szybkością zmian.

Problemy na rynku pracy absolwentów z wyższym wykształceniem spowodowane są wieloma przyczynami, tj. sytuacją demograficzną i złym dopasowaniem systemu edukacji do wymagań rynku pracy [Frąckiewicz 1998: 165]. Polska cechuje się specyficznymi uwarunkowaniami, takimi jak:

- niewielką elastycznością systemu edukacji, który kształtowany jest przez długość okresu kształcenia;
- zwiększającymi się ambicjami edukacyjnymi społeczeństwa, co potwierdza dynamiczny wzrost liczby bezrobotnych absolwentów uczelni wyższych;
- niezmienną się strukturą edukacji oraz doбором kierunków edukacji, wynikających z istnienia danych szkół [Sulim 2008: 115].

Według pracowników urzędów pracy i badań przeprowadzonych przez organizację studencką AIESEC, trudna sytuacja absolwentów wynika nie tylko z czynników społeczno-gospodarczych, lecz także z różnych postaw pracodawców, jak i osób szukających zatrudnienia.

Student, który dopiero uzyskał tytuł magistra ma wygórowane oczekiwania, najczęściej finansowe, które nie występują w realiach współczesnego rynku pracy. W sytuacji, gdy spotykają się z odrzuceniem ich oczekiwań, demonstrują swoją niechęć do pracy.

Jednak w momencie, gdy znajdują pracę, która odpowiada ich kwalifikacjom, nie wykazują żadnej chęci samokształcenia i zwiększania posiadanej wiedzy [Sulim 2008: 116]. Absolwenci, których wymagania odnośnie do pracy są tak ogromne, napotykać brak uznania i niechęć ze strony pracodawców [Noga 2010: 77]. Gdy dochodzi do tego brak jakiegokolwiek doświadczenia, kandydatura takiego absolwenta natychmiast jest odrzucana [Sulim 2008: 115].

Zakończenie

Problem bezrobocia wśród osób młodych jest szczególnie ważny dla gospodarki kraju. Osoby młode po ukończeniu edukacji mają bardzo trudne zadanie. Muszą zmierzyć się z brutalnym wejściem na rynek pracy, gdzie do znalezienia wymarzonej pracy wymagane jest wieloletnie doświadczenie. Obecny system edukacyjny niestety nie zawsze pozwala łączyć naukę ze zdobywaniem odpowiedniego stażu pracy. Współcześnie podstawą znalezienia pracy jest odpowiednie wykształcenie, wiedza, a priorytetem jest doświadczenie zdobyte w danej branży. Pracodawcy bardzo często wymagają pełnej dyspozycyjności od osób młodych, nawet jeśli nadal kontynuują oni naukę w trybie zaocznym bądź wieczorowym. Wyższe wykształcenie nie jest już całkowitym gwarantem sukcesu na rynku pracy, tylko niewielki odsetek pracodawców zgłasza określony kierunek studiów jako czynnik, który zwiększa szanse znalezienia zatrudnienia. Warto zauważyć, że uczestnictwo w projektach i programach współfinansowanych z Unii Europejskiej pozwala je zdobyć. Młodzi ludzie często decydują się na pracę za minimalną pensję krajową tylko i wyłącznie po to, by zdobyć doświadczenie i walczyć o swoje marzenia. W latach 2011–2016 liczba absolwentów szkół wyższych zmniejszyła się o 19 tys., przy ogólnym spadku bezrobocia osób młodych o 21 tys. Średniorocznie spadek bezrobocia wśród absolwentów wynosi 4 tysiące osób. Najniższe bezrobocie występowało w dużych miastach na prawach powiatu, takich jak Częstochowa, Bielsko-Biała, Dąbrowa Górnicza, a najwyższe w powiatach: rybnickim, pszczyńskim, wodzisławskim. Bezrobocie jest nieodzownym elementem stanowiącym płaszczyznę nierównego traktowania kobiet względem mężczyzn na rynku pracy. Analizując powyższe dane można zaobserwować fakt, że sytuacja kobiet dotkniętych bezrobociem jest o wiele trudniejsza niż bezrobotnych mężczyzn, ze względu na możliwość występo-

wania bezrobocia długoterminowego u kobiet oraz dłuższe poszukiwanie pracy, co ma negatywny wpływ na samopoczucie osoby bezrobotnej, jak i jej rodziny. Niesprawiedliwy jest pogląd oparty na stereotypie, że w pierwszej kolejności praca należy się mężczyźnie, a nie kobiecie. By zmienić tradycyjne podejście do roli kobiety w życiu rodzinnym należy wprowadzić działania mające na celu umiejscowienie kobiet w sferze zawodowej na równi ze sferą prywatną.

Bibliografia

- Churski P., *Teoretyczne podstawy rynku pracy*, <http://www.staff.amu.edu.pl> (dostęp: 06.10.2018 r.).
- Danecka M., 2005, *Bezrobocie i instytucje rynku pracy*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, s. 75.
- Frąckiewicz L., 1998, *Polityka społeczna*, Wydawnictwo Naukowe Sp. Z o.o., Katowice, s. 165.
- Hildebrandt-Wypych D., 2009, *Pokolenia młodzieży-próba konceptualizacji*, Poznań, s. 105–124.
- Kocaj P., *Bezrobotni w wieku do 25 roku życia będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy*, Rzeszów, str.1 http://www.wup-rzeszow.pl/files/1132_Bezrobotni_18_25.pdf (dostęp: 06.10.2018 r.).
- Kryńska E., 2000, *Mobilność zasobów pracy*, Wydawnictwo IpiSS, Warszawa.
- Kwiatkowska W., 2007, *Zmiany strukturalne na rynku pracy w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 9.
- Kwinta-Odrzywołek J., *Bezrobocie wśród kobiet*, <https://rynekpracy.pl/artykuly/bezrobocie-wsrod-kobiet> (dostęp: 28.04.2018 r.).
- Marzec M., *Piętno bezrobotnego u osób poniżej 25 roku życia*, <http://mojafirma.infor.pl/personel/z-praktyki-hr/308726,Pietno-bezrobotnego-u-osob-ponizej-25-roku-zycia.html> (dostęp: 08.10.2018 r.).
- Noga A., 2003, *Jak tworzyć w Polsce nowe miejsca pracy?*, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Warszawa, s. 124.
- Noga A., Stawicka M., 2010, *Rynek pracy w Polsce – w dobie integracji europejskiej i globalizacji*, CeDeWu, s. 77.
- Nojszewska E., 1995, *Podstawy ekonomii*, WSiP, Warszawa, s. 149.
- Pasternak-Malicka M., 2014, *Aktywność zawodowa młodych osób na rynku pracy i ich skłonność do podejmowania nieformalnego zatrudnienia*, „Ekonomia i Zarządzanie”, s. 2.
- Sulim E., 2008, *Rynek pracy a edukacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 115.
- Wawrzonek A., 2014, *Młodzi dorośli wobec zmian na rynku pracy*, nr 33, Poznań, s. 306.
- Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach, 2012, *Rynek pracy w województwie śląskim w 2011 roku*. <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-staz-pracy-z-czego-sie-sklada> (dostęp: 07.10.2018r.).

The situation of young people on the labor market in the province Silesia in 2011–2016

Summary

The key objective of the study is to depict unemployment among young people in the province Silesia in 2011–2016. As a thesis, it was assumed that in recent years unemployment among people who enter the labor market is falling. On the basis of analyzes of industry materials, this thesis has been proved. At the same time, we can talk about a slower decline in the level of unemployment among university graduates, rather than considering the total number of unemployed people.

Keywords: labor market, unemployment, young, graduates of high schools.

JEL: J11, J21